

Quickscan flora en fauna

Woningbouwproject Westerburcht terrein Zuidhorn

Quickscan flora en fauna

Woningbouwproject Westerburcht terrein Zuidhorn

Definitief

Versie 1

Opdrachtgever

MACG

t.a.v. de heer [REDACTED]

Gotenburgweg 34

9723 TM Groningen

Opdrachtnemer

Eelerwoude

Brink 4a

7981 BZ Diever

0521 - 324400

0521 - 324401

info@eelerwoude.nl

www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P8068

Datum: 11-4-2017

Projectleider: [REDACTED]

Opgesteld: [REDACTED]

Gecontroleerd: [REDACTED]

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt.

Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus.

Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken.

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	6
2.1	Huidige situatie en ontwikkeling.....	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling.....	7
3	NATUURWETGEVING EN -BELEID	8
3.1	Bescherming van soorten	8
3.2	Bescherming van Natura 2000-gebieden	14
3.3	Bescherming houtopstanden	14
3.4	Natuurnetwerk Nederland / Ecologische Hoofdstructuur.....	16
3.5	Rode lijst	17
4	METHODE	18
4.1	Bureauonderzoek.....	18
4.2	Terreinbezoek	18
5	BESCHERMDE SOORTEN	20
5.1	Planten en (korst)mossen	20
5.2	Zoogdieren	20
5.3	Vogels	23
5.4	Amfibieën en reptielen	25
5.5	Vissen	25
5.6	Beschermde soorten ongewervelden	26
6	CONCLUSIE EN VERVOLG	27
6.1	Vervolgonderzoek naar vleermuizen noodzakelijk	27
6.2	Zorgplicht en zorgvuldig handelen.....	28
6.3	Geldigheid onderzoek	28
	LITERATUURLIJST	30
	BIJLAGE 1. SOORTENLIJSTEN	31
	BIJLAGE 2. INRICHTINGSPLAN	35

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Vanwege de voorgenomen plannen op het Westerburcht terrein te Zuidhorn is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

Een eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Daarbij wordt tijdens een bureauonderzoek en veldbezoek aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde planten- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft de huidige situatie en de voorgestane ontwikkeling. Op basis van deze informatie is voorliggende toets uitgevoerd. Hoofdstuk 3 geeft een beknopte beschrijving van de natuurwetgeving en -beleid. De gehanteerde methodiek is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten verwacht worden, wat de effecten van de ontwikkeling op deze soorten zijn en of een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk is. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek. De snelle lezer kan volstaan met het lezen van hoofdstuk 2 en de conclusie in hoofdstuk 6.

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie en ontwikkeling

Het plangebied de Westerburcht ligt ten zuidoosten in het dorp Zuidhorn dat ongeveer 20 km ten noordwesten van Groningen is gevestigd. In het zuiden van de wijk is een afwisseling van vrijstaande woningen en rijtjeswoningen aanwezig die bestaan uit zowel nieuw- en oudbouw. Ten noorden is het plangebied begrenst door de Burchtwal, ten oosten door de W.C. de Withstraat, ten zuiden door de regionale autoweg aan de Fanerweg (N980) en ten westen door de Verlengde Hanckemalaan. Aan de zuidkant van het dorp Zuidhorn, globaal gelegen tussen de Verlengde Hanckemalaan en de W.C. de Withstraat ligt het aangewezen plangebied. Voorheen was op het braakliggende terrein een zorgstelling gevestigd dat recentelijk geleden gesloopt is. Langs de oostzijde van het terrein is een sloot gelegen waarlangs groenstroken met opgaande bomen als Amerikaanse eik, zomereik en zwarte els voorkomen. De bodem van het braakliggend terrein is als voedselrijk en vochtig te indiceren door de aanwezigheid van stikstof minnende planten pitrus en speenkruid.

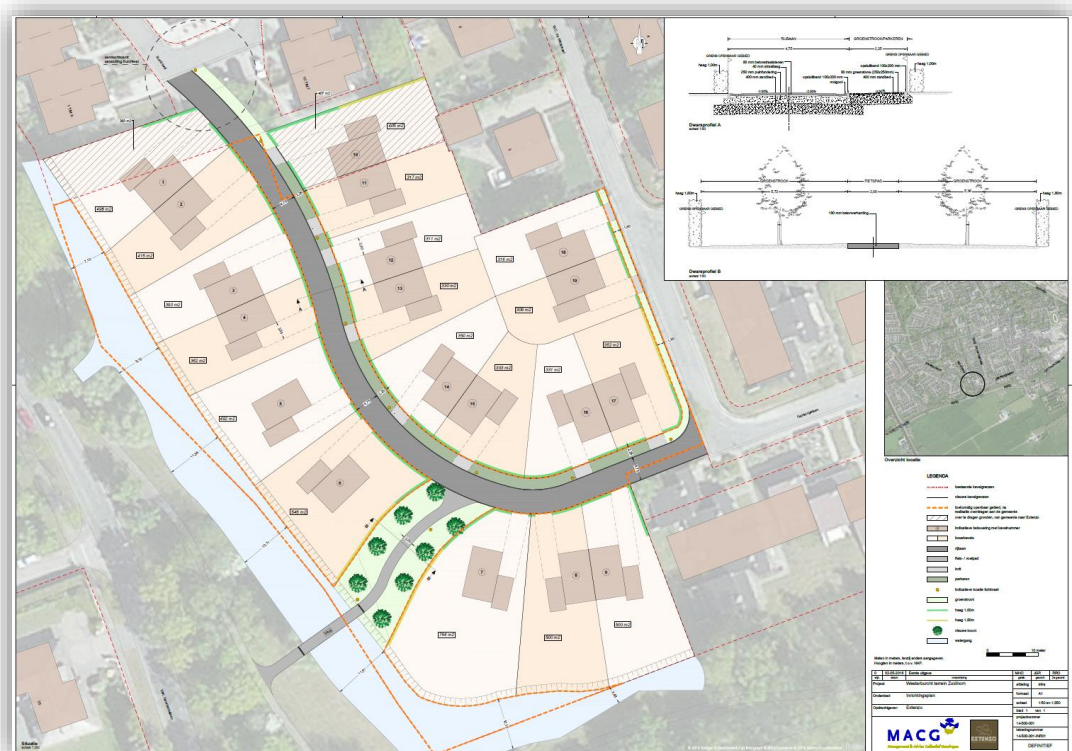
Figuur 2. Foto's met een impressie van het plangebied.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

Op het Westerburcht terrein te Zuidhorn is de projectontwikkelaar Extenzo voornemens een nieuwbouwplan te realiseren naar verwachting in het voorjaar van 2018. Als gevolg van de ingreep zal het braakliggende terrein worden bebouwd, op verschillende locaties bomen worden gekapt en een bestaande watergang wordt verbreed. De belangrijkste ingrepen in het plangebied beslaan concreet:

- het aanleggen van 19 kavels waarvan 3 vrijstaande woningen. Het oppervlak van de kavels varieert tussen de 311 m² t/m 764 m²;
- de huidige watergang verbreden en verlengen in oostelijke richting;
- de kap van circa 6 bomen waaronder wilgen, Amerikaanse eiken en andere houtopstanden;
- de aanleg van een rijbaan, fietspad en groenstroken;
- de aanleg van lichtmasten ten behoeve van de rijbaan en het fietspad.

Naar verwachting wordt in het voorjaar van 2018 het terrein bouwrijp gemaakt, gevolgd door de bouw van de woningen.

Figuur 3. Inrichtingsplan van het plangebied. De tekening is tevens in bijlage 2 toegevoegd.

3

NATUURWETGEVING EN -BELEID

Sinds 1 januari 2017 is in Nederland de Wet natuurbescherming in werking getreden. De wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Met het van kracht worden van de nieuwe wet worden de provincies het bevoegd gezag. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk (Ministerie van Economische Zaken) het bevoegd gezag. De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van Natura 2000-gebieden en de bescherming van bosopstanden. Naast de natuurwetgeving bestaat het natuurbeleid, waarbij de kern wordt gevormd door het Natuur Netwerk Nederland, afgekort de NNN. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de wetgeving en het natuurbeleid.

3.1 Bescherming van soorten

3.1.1 Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

3.1.2 Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn**
(alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn)
2. **Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn**
(soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd*).
3. **Beschermingsregime andere soorten**
(soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven).

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Voor een overzicht welke soorten onder welk beschermingsregime vallen, wordt verwezen naar bijlage 1.

3.1.3 Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (zie overzicht verbodsbepalingen). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep 'Overige soorten'). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Figuur 4. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Bovenstaande afbeelding geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden (in de Flora en faunawet nog wel). Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (artikel 3.1, lid 4 en lid 5). Het beschadigen van vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (artikel 3.10 lid 3).

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Figuur 5. Toelichting op de definitie van 'opzettelijkheid' (Bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

3.1.4 Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

3.1.5 Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. Onderstaande weergave 'Toelichting op het aspect 'wettelijk belang' per beschermingsregime' geeft een overzicht van deze belangen.

3.1.6 Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (Zie onderstaand: Toelichting op de definitie 'staat van instandhouding binnen de verschillende beschermingsregimes'). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. de Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied;
2. het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** "De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort".
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".
- **Beschermingsregime Overige soorten:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".

Figuur 6. Toelichting op de definitie 'Staat van instandhouding binnen de verschillende beschermingsregimes)

(Bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3.

Voor vogels beschermd onder de **Vogelrichtlijn** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de **Habitatrichtlijn**, het **Verdrag van Bern** of het **Verdrag van Bonn** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor **andere, 'nationaal' beschermde soorten** kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen,

Figuur 7. Toelichting op het aspect 'wettelijk belang' per beschermingsregime) (Bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

3.1.7 Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

3.1.8 Vrijstellingen

Inleiding

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Gedragscodes

Voor regelmatig terugkerende activiteiten kan mogelijk gebruik gemaakt worden van een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Onder de Flora en faunawet zijn diverse gedragscodes opgesteld voor (sectoren van) organisaties als natuurbeheerders, waterschappen of Rijkswaterstaat. Gedragscodes worden goedgekeurd door de Minister van Economische Zaken, in overleg met de provincies en zijn na goedkeuring maximaal vijf jaar geldig. In de gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt en welke voorwaarden en maatregelen daarbij gelden.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht (vooral de voormalige. 'tabel 1-soorten' uit de Flora en faunawet). Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel

van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

3.2 Bescherming van Natura 2000-gebieden

In Nederland zijn verscheidene natuurgebieden die een beschermde status hebben als Natura 2000-gebied. Tot 1 januari 2017 kenden we ook nog de Beschermde natuurmonumenten. Deze zijn met de komst van de Nieuwe Natuurwet hun beschermde status kwijtgeraakt.

Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 5,4 km afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied het Leekstermeergebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maakt dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er derhalve geen reden om aan te nemen dat er kans is op een belemmering van de kernopgaven van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

3.3 Bescherming houtopstanden

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantingsplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom (ihkv Boswet) indien kap plaatsvindt in een houtopstand van 10 are of meer of een bomenrij van 20 bomen. Er geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke

gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

Bescherming van houtopstanden

Het omhakken of rooien van bossen is niet zomaar toegestaan in de wet natuurbescherming. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

Indien een bos wordt gekapt, dient een melding te worden gedaan bij de betreffende provincie. Dit geldt ook voor het bij rooien en het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 1. wegbepantingen;
 2. bepantingen langs waterwegen, en
 3. eenzijdige bepantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande bepantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 1. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 2. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per bepantingseenheid, zijnde een aaneengesloten bepanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 3. zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- i. het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- j. het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- k. het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode;

De provincie kan u een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten er meestal ook nieuwe bomen aangeplant worden. De provincie kan hiervoor ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of er hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Misschien is er ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar gedaan worden.

Voorwaarden

Als er bos gekapt mag worden, dan moet meestal dezelfde grond herbeplant worden. Dit:

- op een bosbouwkundige manier;
- binnen 3 jaar na het kappen van het bos;
- volgens de regels van de provinciale verordening (als de provincie die hiervoor heeft opgesteld).

De provincie kan een verordening hebben opgesteld voor:

- de gegevens die bij de melding verstrekt moeten worden;
- de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan;
- de wijze waarop de melding wordt gedaan;
- de situatie waarin een bos niet gekapt mag worden;
- de voorwaarden voor een herplantingsplicht, de vrijstelling en ontheffing daarvan.

Gevolgen plangebied

De te kappen bomen bevinden zich binnen de bebouwde kom. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

3.4 Natuurnetwerk Nederland / Ecologische Hoofdstructuur

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omliggende agrarisch gebied. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. In of in de directe nabijheid van de NNN/EHS geldt het 'nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de NNN/EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen noodzakelijk) een NNN/EHS-toetsing uit te voeren.

Gevolgen plangebied

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van de NNN/EHS. Het plangebied ligt op ongeveer 2,8 kilometer van begrensd NNN/EHS-gebied. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN/EHS. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN/EHS significant aantasten. Een toetsing aan het NNN/EHS-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

3.5 Rode lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Een vermelding op een Rode Lijst geeft dus een indicatie over hoe het een soort vergaat, het is geen indicatie over de zeldzaamheid. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken. In totaal zijn 18 Rode Lijsten aanwezig waarop 3363 soorten zijn vermeld. Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Wet natuurbescherming. Binnen deze rapportage wordt alleen ingegaan op soorten die beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming en worden Rode Lijst-soorten niet aangehaald.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie.

Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

Daarnaast is de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. De NDFF is de meest complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over de verspreiding van alle in Nederland levende planten- en diersoorten. De NDFF is gevuld met gegevens uit databanken van verschillende organisaties die deze gegevens op professionele wijze verzamelen (zoals SOVON Vogelonderzoek Nederland, de Zoogdiervereniging, RAVON en de Vlinderstichting). Ook de gegevens van verschillende gemeenten, waterschappen, provincies en terreinbeherende organisaties zijn hierin toegevoegd. Steeds meer partijen sluiten zich bij de NDFF aan. De databank wordt dagelijks aangevuld met recente waarnemingen die via invoerportalen binnen komen. Op dit moment bevat de NDFF meer dan 100 miljoen waarnemingen. De NDFF bevat uitsluitend gevalideerde gegevens.

4.2 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Ninja Blok en Sharon Boekhout uitgevoerd, beide ecologisch adviseur bij Eelerwoude. Dit betrof op 29 maart 2017 bij 15°C, regenachtig en lage windsnelheden. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten ook genoteerd.

Kader – ecologisch deskundige

Bron: RVO / Ministerie van Economische Zaken

Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of*
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of*
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of*
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of*
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.*

5

BESCHERMDE SOORTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen. Tevens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten en (korst)mossen

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de periode van het jaar lag dit ook niet in de verwachting. Dit veldbezoek is in het voorjaar uitgevoerd wat buiten de groei- en bloeiperiode valt van planten. Derhalve is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. Ook uit literatuurbronnen zijn geen gegevens van beschermde soorten bekend.

Onder de nieuwe Wet natuurbescherming zijn ook diverse soorten (korst)mossen en wolfsklauwen beschermd. Geen van deze soorten worden echter in het plangebied verwacht, de soorten komen nagenoeg uitsluitend voor in natuurgebieden.

Effecten en ontheffing

Binnen het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen, dan wel te verwachten. Met de voorgenomen ontwikkelingen zijn dan ook geen negatieve effecten op beschermde plantensoorten te verwachten.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen kunnen o.a. de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouwbewonende en/of boombewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouwbewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. In het plangebied zijn dan ook geen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aanwezig. Wel komt binnen het gebied beplanting voor, een aantal ook van omvang die potentie bieden als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. In de aanwezige wilgen en Amerikaanse eiken zijn boomholtes en spleten aangetroffen die potentieel geschikt zijn als verblijfplaatsen voor vleermuizen.

Foerageergebied en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Kader - vleermuisvliegroutes

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

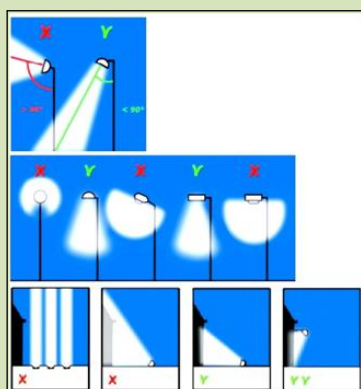
Het plangebied is erg geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Rondom de omgeven houtsingels en groenstructuren kunnen diverse vleermuissoorten foerageren. De watergang langs het plangebied leent zich uitstekend als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen om zich van het ene gebied naar het andere te verplaatsen, maar waar ook goed gevoerageerd kan worden.

Kader - Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**);
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Figuur 8. Voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

In het plangebied zijn maximaal 6 bomen waaronder wilgen en Amerikaanse eiken aanwezig die worden gekapt. Tijdens het veldbezoek zijn in deze bomen potentiële verblijfplaatsen aangetroffen. Dit betreffen diverse boomholten en loshangend schors. De boomholtes kunnen gebruikt worden door boombewonende vleermuizen zoals de rosse

vleermuis. Er dient dan ook nader onderzocht te worden of en hoe de bomen door vleermuizen als verblijfplaats gebruikt worden. Daarnaast zijn de aanwezigheid van bijhorende foerageergebieden en vliegroutes niet uit te sluiten. Dit is op basis van geconstateerde lijnvormige structuren in combinatie met boomsingels en een watergang vastgesteld tijdens het veldbezoek. Geadviseerd wordt om de aanwezigheid van (essentiële) vliegroutes en foerageergebieden tijdens het onderzoek mee te nemen, mede doordat de verlichting in het plangebied toeneemt en dit eveneens invloed kan hebben op vliegroutes en foerageergebieden.

Conclusie: Nader onderzoek voor vleermuizen is noodzakelijk de aanwezigheid van verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes in het plangebied aan te tonen, dan wel uit te sluiten.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Het is aannemelijk dat het plangebied en de nabije omgeving onderdeel uitmaakt van het leefgebied van grondgebonden zoogdieren waaronder egel, konijn, haas, kleine marterachtigen, mol en algemene (spits) muizensoorten. Dit betreffen veelal algemeen voorkomende soorten waarvoor een vrijstelling is opgesteld. Verblijfplaatsen van soorten die zwaarder beschermd zijn, zijn ter plaatse niet waargenomen en worden ook niet verwacht. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van het leefgebied van een aantal van deze zwaarder beschermde soorten, zoals steenmarter en eekhoorn.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde algemeen voorkomende zoogdieren van de overige beschermde soorten. In veel gevallen komt er weer leefgebied voor terug, zoals de toename van groen in tuinen en de aanleg van groene stroken. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Groningen. Een ontheffing Wet natuurbeschermings is daarom niet noodzakelijk. Ditzelfde geldt ook voor de mogelijke aanwezigheid van eekhoorn en steenmarter. Verblijfplaatsen van beide soorten zijn niet aanwezig of te verwachten en het leefgebied maakt geen onderdeel uit van de essentiële leefomgeving. In de omgeving is nog genoeg (alternatief) leefgebied voorhanden. Negatieve effecten op grondgebonden zoogdieren worden niet verwacht.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid kan gemaakt worden tussen vogels met jaarrond beschermde nesten en overige broedvogels.

Vogels met jaarrond beschermde nesten, komen elk jaar terug bij hun nest, of maken hier jaarrond gebruik van. Deze nesten mogen ook buiten het broedseizoen niet verwijderd worden.

Voorkomen en functie

Broedvogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van groene woonwijken. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruik maken van het plangebied; huismus, ekster, houtduif, koolmees, merel, pimpelmees, zwarte kraai. Binnen het plangebied zijn verschillende nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. Het gebied leent zich wel voor (onderdeel van) leefgebied van soorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen hebben, zoals de huismus. Tijdens het veldbezoek zijn deze soorten echter niet aangetroffen.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nestlocaties het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Binnen het plangebied zijn deze soorten en hun verblijfplaatsen niet vastgesteld. Mogelijk dat het gebied wel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van deze soorten, maar dit betreft echter geen essentieel onderdeel. In de omgeving is nog genoeg (alternatief) leefgebied voorhanden.

Overige broedvogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast. Geadviseerd wordt om de betreffende bomen en groenelementen te rooien in de winterperiode, ruim voorafgaand aan het broedseizoen.

Aanbevelingen

Geadviseerd wordt om de nieuwe woningen geschikt te maken voor huismussen. Dit kan door bijvoorbeeld vogelvides te realiseren in de nieuwbouw woningen. Een andere optie is het aangepast toepassen van vogelschroot, deze kan onder de tweede rij dakpannen geplaatst worden zodat de eerste rij dakpannen geschikt blijven als broedplaats. Beide methoden is een maatregel die op een aantal plaatsen al met succes is toegepast. Essentieel is ook dat in de omgeving van de nestlocaties voldoende dekking aanwezig is in de vorm van dichte bosschages met voldoende voedsel.

Conclusie: Bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met nesten van broedende vogels. Geadviseerd wordt om de betreffende bomen en groenelementen te rooien in de winterperiode, ruim voorafgaand aan het broedseizoen.

5.4 Amfibieën en reptielen

Voorkomen en functie

Amfibieën

Een aantal soorten, zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander, kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. In het plangebied zelf is een kleinschalige watergang aanwezig die uitgebreid wordt in voorjaar 2018. Deze watergang kan door de algemene soorten ook gebruikt worden als voortplantingsbiotoop. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht in het plangebied vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van strikt beschermde amfibieën rondom het plangebied.

Reptielen

Beschermde reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde amfibieën op de algemene soortenlijst van de wet natuurbescherming. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Wet natuurbescherming is daarom niet noodzakelijk. Negatieve effecten op reptielen zijn niet aanwezig door het ontbreken van deze soorten. Ook voor deze soortgroep is een ontheffing |Wet natuurbescherming niet noodzakelijk.

Het is aan te bevelen om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap. Dit betekent dat geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren in de periode augustus tot en met november.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor amfibieën en reptielen niet noodzakelijk.

5.5 Vissen

Voorkomen en functie

Beschermde vissoorten worden op grond van verspreidingsgegevens (vissenatlas en NDFF) en habitatvoorkeuren niet verwacht. In het plangebied is een sloot aanwezig die mogelijk fungeert als leefgebied voor onder andere brasem, driedoornige stekelbaars en blankvoorn en behoren tot de algemene soorten.

Effecten en ontheffing

De ontwikkeling heeft naar verwachting met name een positief effect door een toename van het leefgebied. Beschermde vissen worden echter niet verwacht. Een ontheffing Wet natuurbescherming is daartoe dan ook niet aan de orde.

Ook voor deze soortgroep is het aan te bevelen de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de jonge vissen oud genoeg zijn en voordat volwassen exemplaren in winterslaap gaan. Dit betekent dat geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren in de periode augustus tot en met november.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde vissen niet noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht.

5.6 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Afgezien van een losse waarneming in 2010 (NDFF) waarin de aanwezigheid van de groene glazenmaker in de omgeving is geconstateerd (binnen een straal van 1 km), worden er geen beschermde soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) op grond van verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren verwacht. De groene glazenmaker is afhankelijk van een leefgebied waarin de waardplant krabbescheer aanwezig is. Daarnaast dient deze van voldoende oppervlakte te zijn. Deze plant is essentieel voor de voortplanting. Binnen het plangebied is geen krabbescheer aanwezig en te verwachten, en kan deze soort dan ook ter plaatse worden uitgesloten.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde soorten ongewervelden verwacht door het ontbreken van deze soorten. Een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6

CONCLUSIE EN VERVOLG

Op basis van deze quickscan wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentieel habitat biedt voor een aantal beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele algemeen beschermde soorten met een landelijke vrijstelling en voor een enkele beschermde broedvogel, vleermuizen en mogelijk steenmarter en eekhoorn. Behalve op vleermuizen en broedvogels zijn met de ruimtelijke ontwikkeling geen negatieve effecten op deze soort(groepen) te verwachten. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van deze resultaten. Voor broedvogels en vleermuizen geldt het volgende;

- De werkzaamheden staan tijdens het broedseizoen gepland waardoor verstoring van broedvogels niet is uit te sluiten. Geadviseerd wordt om de betreffende bomen en groenelementen te rooien in de winterperiode, ruim voorafgaand aan het broedseizoen.
- Nader onderzoek naar vleermuizen is noodzakelijk. Tijdens het veldbezoek zijn in de te kappen bomen potentiële verblijfplaatsen aangetroffen. Dit betreffen diverse boomholten en loshangend schors. De boomholtes kunnen gebruikt worden door boombewonende vleermuizen zoals de rosse vleermuis. Daarnaast zijn de aanwezigheid van bijhorende foerageergebieden en vliegroutes niet uit te sluiten. Geadviseerd wordt om de aanwezigheid van (essentiële) vliegroutes en foerageergebieden tijdens het onderzoek mee te nemen, mede doordat de verlichting in het plangebied toeneemt en dit eveneens invloed kan hebben op vliegroutes en foerageergebieden.

Op basis van deze quickscan wordt geen toetsing van de effecten van de ontwikkeling op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) en bosopstanden noodzakelijk geacht.

6.1 Vervolgonderzoek naar vleermuizen noodzakelijk

Op basis van deze quickscan wordt nader onderzoek naar vleermuizen geadviseerd. Dit onderzoek is noodzakelijk alvorens de drie Amerikaanse eiken en overige beplanting gerooid kan worden.

Bij de uitvoering van vleermuisonderzoek moet gewerkt worden conform het vigerende 'Vleermuisprotocol 2017' dat door het Ministerie van Economische Zaken is goedgekeurd en wordt gehanteerd door het Netwerk Groene Bureaus. Het vleermuisonderzoek kan

slechts in een beperkte periode van het jaar worden uitgevoerd. Het onderzoek moet bestaan uit:

- 2 tot 3 bezoeken tussen 15 mei - 15 juli en;
- 2 bezoeken tussen 15 augustus en 1 oktober en;
- tussen de bezoeken zit in de regel 30 dagen.

Afhankelijk van wat wordt aangetroffen bij het nader onderzoek kan dit consequenties hebben voor de planning en wijze van de uitvoering van werkzaamheden. Daarnaast kunnen zogenaamde compenserende en mitigerende maatregelen nodig zijn.

6.2 Zorgplicht en zorgvuldig handelen

In het kader van de zorgplicht zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Tijdens de uitvoering dient men bijvoorbeeld alert te zijn op aanwezigheid van fauna en deze, indien noodzakelijk, te verplaatsen.
- Bij onvoorziene situaties dient daarnaast contact opgenomen te worden met een ter zake kundige.
- Het is aan te bevelen om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven en jonge vissen zijn volgroeid en voordat volwassen exemplaren in winterslaap gaan. Dit betekent dat geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren in de periode augustus tot en met november.

6.3 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten;

“Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 1. Resultaten van de (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

Bescherming	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
Nationaal	Algemene grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, vrijstelling	Zorgplicht
Nationaal	Steenmarter en eekhoorn	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Geen, verblijfplaatsen ontbreken en leefgebied blijft behouden	Nee	Zorgplicht
Habitatrichtlijn	Vleermuizen	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Nader onderzoek
Vogelrichtlijn	Broedvogels	Broedlocatie	Tijdelijke aantasting leefgebied, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht

LITERATUURLIJST

- Bergmans, W. en A. Zuiderwijk (1986). *Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun Bedreiging*. Utrecht: KNNV.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland, - Nederlandse fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Nie H.W. de (1996). *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. Media Publishing, Doetinchem.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Utrecht: KNNV.
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.
- Kadaster (2011). *Topografische Kaart Nederland - 1:25.000*. Emmen, Kadaster.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5*. SDU Uitgeverij, Den Haag
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2004). *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Limpens, H. , K. Mostert en W. Bongers (1997). *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*. Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004). *Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen*. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdierverseniging, Arnhem.
- Vogel R.L., Bouwma I., Koese B., Kranenbarg J., La Haye M., Odé B., Sierdsema H., Sparrius L., Verburg P. & Zollinger R. (2013). *Het belang van Nederland buiten de Ecologische Hoofdstructuur voor soorten van de Vogelrichtlijn en van bijlage V van de Habitatrichtlijn*. Sovon-rapport 2013.015. Sovon, Nijmegen.

Natura 2000: - www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

Soortinformatie: - www.zoogdierverseniging.nl

- www.ravon.nl

- www.libellennet.nl

Waarnemingen: - www.telmee.nl

- ndff-ecogrid.nl

BIJLAGE 1. SOORTENLIJSTEN

Habitatrichtlijnsoorten

Zoogdieren	Griend	Boszandoog
Bever	Grijze dolfijn	Donker pimpernelblauwtje
Hamster	Hille (Butskop)	Grote vuurvinder
Hazelmuis	Kleine zwaardwalvis	Moerasparelmoervinder
Lynx	Narwal	Monarchvinder
Noordse woelmuis	Noordse vinvis	Pimpernelblauwtje
Otter	Orca	Teunisbloempijlstaart
Wolf	Potvis	Tijmblauwtje
Wilde kat	Spitsdolfijn van Gray	Zilverstreephooibeestje
	Tuimelaar	
Vleermuizen	Walrus	Kevers
Bechsteins vleermuis	Witflankdolfijn	Brede geelrandwaterroofkever
Bosvleermuis	Witsnuitdolfijn	Gestreepte waterroofkever
Brandts vleermuis	Witte Dolfijn	Heldenbok
Franjestaart		Juchtleerkever
Gewone baardvleermuis	Amfibieën	Vermiljoenkever
Gewone dwergvleermuis	Boomkikker	
Gewone grootoorvleermuis	Geelbuikvuurpad	Libellen
Grijze grootoorvleermuis	Heikikker	Bronslibel
Grote hoefijzerneus	Kamsalamander	Gaffellibel
Grote rosse vleermuis	Knoflookpad	Gevlekte witsnuitlibel
Ingekorven vleermuis	Poelkikker	Groene glazenmaker
Kleine dwergvleermuis	Rugstreepad	Mercuurwaterjuffer
Kleine hoefijzerneus	Vroedmeesterpad	Noordse winterjuffer
Laatvlieger		Oosterlijke witsnuitlibel
Mopsvleermuis	Reptielen	Rivierrombout
Noordse vleermuis	Gladde slang	Sierlijke witsnuitlibel
Rosse vleermuis	Muurhagedis	
Ruige dwergvleermuis	Zandhagedis	Overigen
Tweekleurige vleermuis		Bataafse stroommossel
Vale vleermuis	Schildpadden	Platte schijfhoren
Watervleermuis	Dikkopschildpad	Oeveraas (haften)
	Kemps' zeeschildpad	
Walvisachtigen	Lederschildpad	Planten
Bruinvis	Soepschildpad	Drijvende waterweegbree
Bultrug		Groenknolorchis
Dwergpotvis	Vissen	Kruipend moerasscherm

Dwergvinvis	Houting	
Gestreepte dolfin	Steur	
Gewone dolfin		
Gewone spitsdolfijn	Vlinders	
Gewone vinvis	Apollovlinder	

Vogels van de Habitatrichtlijn

Aasgier	Groenling	Purperreiger	Zeearend
Appelvink	Grote bonte specht	Putter	Zwarte mees
Baardman	Grote gele kwikstaart	Ransuil	Zwarte ooievaar
Beflijster	Grote karekiet	Rietgors	Zwarte roodstaart
Bergeend	Grote stern	Rietzanger	Zwarte specht
Bergfluit	Grote zilverreiger	Rode wouw	
Bijeneter	Havik	Roerdomp	
Blauwborst	Heggenmus	Roodborst	
Blauwe kiekendief	Hop	Roodborsttapuit	
Boerenwaluw	Huiswaluw	Roodhalsfuut	
Bontbekplevier	IJsvogel	Rouwkwikstaart	
Bonte strandloper	Kerkuil	Sijs	
Bonte vliegenvanger	Klaapekster	Sperwer	
Boomklever	Kleine waterhoen	Spotvogel	
Boomkruiper	Kleine barmstij	Slangenarend	
Boompieper	Kleine bonte specht	Slechtvalk	
Boomvalk	Kleine karekiet	Smelleken	
Bosrietzanger	Kleine zilverreiger	Snor	
Bosuil	Kleinst waterhoen	Sprinkhaanzanger	
Braamsluiper	Kluut	Steenuil	
Brandgans	Kneu	Steltkluut	
Bruine kiekendief	Koereiger	Strandplevier	
Buizerd	Koolmees	Taigaboomkruiper	
Casarca	Kortsnavelboomkruiper	Tapuit	
Cetti's zanger	Kraanvogel	Tijftjaf	
Draaihals	Krekelzanger	Torenvalk	
Duinpieper	Kruisbek	Tuinfluit	
Dwergmeeuw	Kuifmees	Sprinkhaanzanger	
Dwergstern	Kwak	Steenuil	
Engelse kwikstaart	Kwartelkoning	Steltkluut	
Europese kanarie	Lepelaar	Strandplevier	
Fitis	Matkop	Taigaboomkruiper	
Fluiter	Middelste bonte specht	Tapuit	
Geelgors	Nachtegaal	Tijftjaf	
Gekraagde roodstaart	Nachtwaluw	Torenvalk	
Gele kwikstaart	Noordse stern	Tuinfluit	
Geoorde fuut	Oehoe	Velduil	
Glanskop	Oeverloper	Visarend	
Goudhaan	Oeverpieper	Visdief	
Grasmus	Oeverwaluw	Vuurgoudhaan	

Graspieper	Ooievaar	Wespendief	
Graszanger	Orpheusspotvogel	Wielewaal	
Grauwe kiekendief	Paapie	Winterkoning	
Grauwe klauwier	Pestvogel	Witbandkruisbek	
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Witte kwikstaart	
Griel	Poelruiter	Witwangstern	
Groene specht	Porseleinhoen	Woudaap	

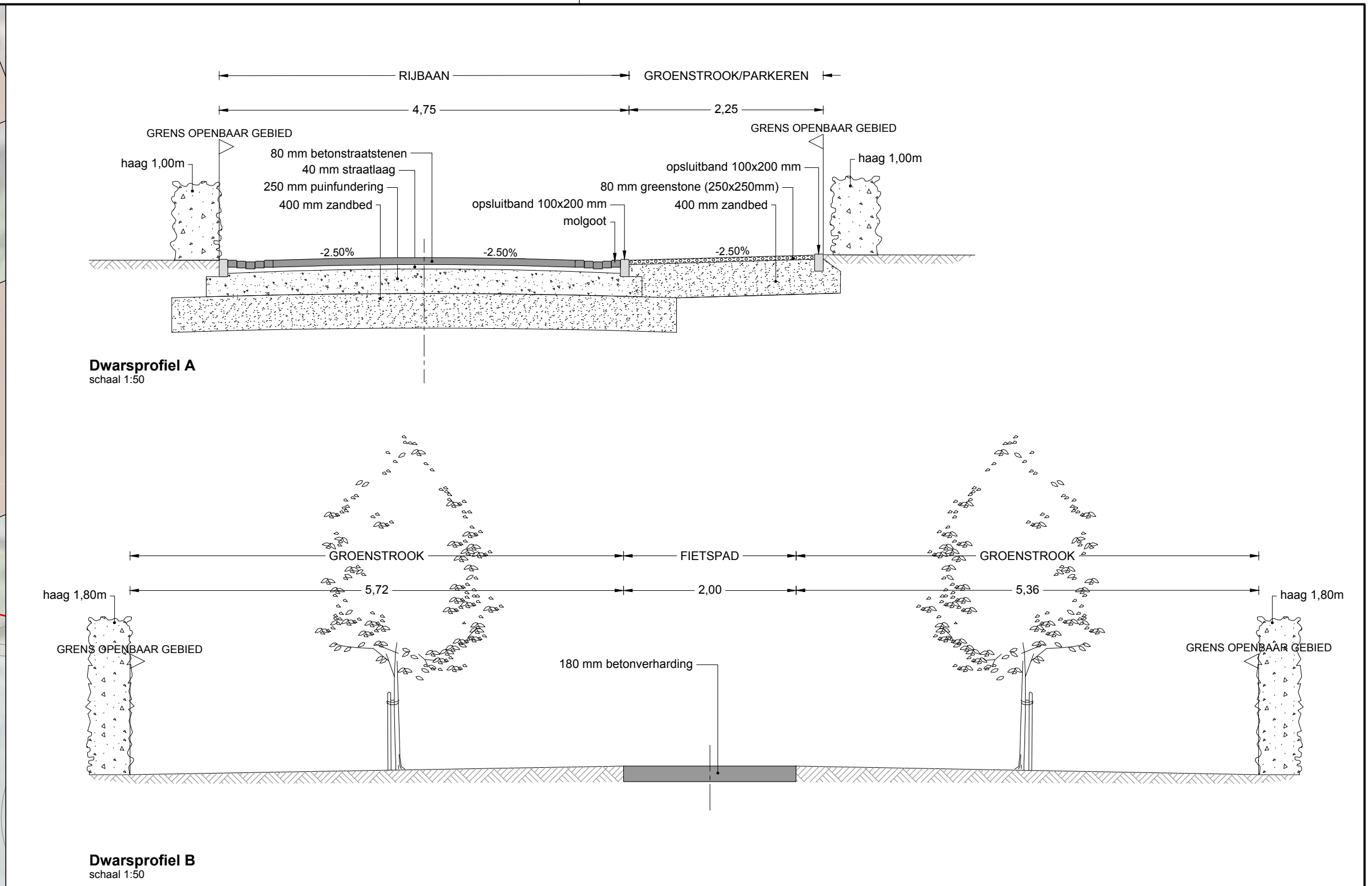
Beschermde overige soorten (bijlage in de wet Natuurbescherming)

Zoogdieren	Hazelworm	Kevers
Aardmuis	Levendbarende hagedis	Vliegend hert
Boommarter	Ringslang	
Bosmuis		Planten
Bunzing	Vissen	Akkerboterbloem
Damhert	Beekdonderpad	Akkerdoornzaad
Das	Beekprik	Akkerogentroost
Dwergmuis	Elrits	Beklierde ogentroost
Dwergspitsmuis	Europese rivierkreeft	Berggamander
Edelhert	Gestippelde alver	Bergnachtorchis
Eekhoorn	Grote modderkruiper	Blaasvaren
Egel	Kwabaal	Blauw guichelheil
Eikelmuis		Bokkenorchis
Gewone bosspitsmuis	Dagvlinders	Bosboterbloem
Gewone zeehond	Aardbeivlinder	Bosdravik
Grote bosmuis	Bosparelmoervlinder	Brave hendrik
Grijze zeehond	Bruin dikkopje	Brede wolfsmelk
Haas	Bruine eikenpage	Breed wollegras
Hermelijn	Donker pimpinelblauwtje	Bruinrode wespenorchis
Huisspitsmuis	Duinparelmoervlinder	Dennenorchis
Konijn	Gentiaanblauwtje	Dreps
Molmuis	Grote parelmoervlinder	Echte gamander
Ondergrondse woelmuis	Grote vos	Franjementiaan
Ree	Grote vuurvlinder	Geelgroene wespenorchis
Rosse woelmuis	Grote weerschijnvlinder	Geplooid vrouwenmantel
Steenmarter	Iepenpage	Getande veldsla
Tweekleurige bosspitsmuis	Kleine heivlinder	Gevlekt zonneroosje
Veldmuis	Kleine ijsvogelvlinder	Glad biggenkruid
Veldspitsmuis	Kommavlinder	Gladde zegge
Vos	Pimpinelblauwtje	Groene nachtorchis
Waterspitsmuis	Sleedoompage	Groensteel
Wezel	Spiegeldikkopje	Groot spiegelklokje
Wild zwijn	Veenbesblauwtje	Grote bosaardbei
Woelrat	Veenbesparelmoervlinder	Grote leeuwenklauw
	Zilveren maan	Honingorchis
Amfibieën		Kalkboterbloem
Alpenwatersalamander	Libellen	Kalketrip
Bruine kikker	Beekrombout	Karthuizeranjer

Gewone pad	Bosbeekjuffer	Karwijselie
Kleine watersalamander	Donkere waterjuffer	Kleine ereprijs
Meerkikker	Gevlekte glanslibel	Kleine Schorseneer
Middelste groene kikker	Gewone bronlibel	Kleine wolfsmelk
Vinpootsalamander	Hoogveenglanslibel	Kluwenklokje
Vuursalamander	Kempense heidelibel	Knollathyrus
	Speerwaterjuffer	Kruiptijm
<u>Reptielen</u>		Lange zonnedaauw
Adder		Liggende ereprijs

<u>Planten</u>		
Moerasgamander	Schubvaren	Veenbloembies
Muurbloem	Schubzegge	Vliegenorchis
Naakte lathyrus	Smalle raai	Vroege ereprijs
Naaldenkervel	Spits havikskruid	Wilde averuit
Pijlscheefkalk	Steenbraam	Wilde ridderspoor
Roggelelie	Stijve wolfsmelk	Wilde weit
Rood peperboompje	Stofzaad	Wolfskers
Rozenkransje	Tengere distel	Zandwolfsmelk
Ruw parelzaad	Tengere veldmuur	Zinkviooltje
Scherpkruid	Trosgamander	Zweedse kornoelje

BIJLAGE 2. INRICHTINGSPLAN

Overzicht locatie

LEGENDA

- bestaande kavelgrenzen
- nieuwe kavelgrenzen
- toekomstig openbaar gebied, na realisatie overdragen aan de gemeente over te dragen gronden, van gemeente naar Extenzo
- indicatieve bebouwing met kavelnummer
- bouwkavels
- rijbaan
- fiets- / voetpad
- inrit
- parkeren
- indicatieve locatie lichtmast
- groenstrook
- haag 1,00m
- haag 1,80m
- nieuwe boom
- watergang

0 10 meter

Maten in meters, tenzij anders aangegeven.
Hoogten in meters, t.o.v. NAP.

0	02-05-2016	Eerste uitgave	MHO	JGR	RRO		
wsp	datum	omschrijving	getek.	gecont.	2e gecont.		
Project:	Westerburcht terrein Zuidhorn		afdeling	infra			
Onderdeel:	Inrichtingsplan		formaat	A1			
Opdrachtgever:	Extenzo		schaal	1:50 en 1:250			
 			blad 1	van 1			
			projectnummer			14-500-001	
			tekeningnummer			14-500-001-IR01	
			DEFINITIEF				

